

JAN SIUTA, BOGUSŁAW ŻUKOWSKIInstytut Ochrony Środowiska – PIB, ul. Krucza 5/11, 00-548 Warszawa, e-mail: siuta@ios.edu.pl**ZMIANY STRUKTURY KLAS BONITACYJNYCH GRUNTÓW
ROLNYCH W POLSCE W LATACH 1975-2000**

Na podstawie dekretu z dnia 2 lutego 1955 r. o ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 6, poz. 32) Rada Ministrów wydała rozporządzenie z dnia 4 czerwca 1956 r. w sprawie klasyfikacji gruntów (Dz. U. Nr 19, poz. 97). Wskazywano, że gleboznawczą klasyfikacją gruntów obejmuje się grunty rolne oraz grunty pod lasami, a także grunty pod wodozbiornymi; a klasyfikację przeprowadza się w sposób jednolity dla całego kraju na zasadach określonych w rozporządzeniu i na podstawie tabeli klas gruntów, stanowiącej załącznik do niniejszego rozporządzenia. W artykule przedstawiono syntezę hektarowego i procentowego udziału klas bonitacyjnych: gruntów ornych, sadów, łąk trwałych i pastwisk trwałych w latach 1975, 1990 i 2000 w Polsce, opracowaną na podstawie danych udostępnionych przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

Słowa kluczowe: ewidencja gruntów, klasyfikacja gruntów, użytki rolne**I. WSTĘP**

Charakterystykę i podział gleb ułatwia systematyka, która wprowadza klasyfikację z uwzględnieniem przyczyn powstawania i podobieństw określonych jednostek glebowych. Zawiera także ocenę przydatności i wartości użytkowej gleby. Bonitacja (z łac. bonus – dobry) – w gleboznawstwie, to ocena jakości gleby pod względem wartości użytkowej, uwzględniająca żyzność gleby, stosunki wodne w glebie, stopień kultury gleby i trudność uprawy w powiązaniu z agroklimatem, rzeźbą terenu oraz niektórymi elementami stosunków gospodarczych. Bonitację przeprowadza się w celu zakładania jednolitej ewidencji gruntów, będącej podstawą określenia wymiaru podatku gruntowego, scalania gruntów oraz racjonalnego ich wykorzystania na cele nierolnicze.

Określając klasy bonitacyjne uwzględnia się następujące kryteria: (1) budowa profilu (typ i podtyp gleby, rodzaj, gatunek, miąższość poziomu próchnicznego i zawartość próchnicy, odczyn i skład chemiczny, właściwości fizyczne, oglejenie); (2) stosunki wilgotnościowe uwarunkowane położeniem w terenie; (3) wysokość nad poziomem morza.

W oparciu o te kryteria gleby zalicza się do odpowiednich klas bonitacyjnych. Uzupełniającymi czynnikami bonitacji są właściwości otoczenia profilu glebowego i warunki uprawy. W polskim systemie bonitacji gleby wyróżnia się 9 klas gleb gruntów ornych: I, II, IIIa, IIIb, IVa, IVb, V, VI, VII i 6 klas gleb użytków zielonych: I, II, III, IV, V, VI. W skali kraju gleby orne bardzo dobre i dobre (I–II) zajmują powierzchnię 3,7%, gleby IIIa i IIIb – 18,0%, gleby średniej jakości (IVa i IVb) – 35,2% oraz gleby słabe i bardzo słabe (V i VI) – 37,3% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Gleby górskie zajmują 5%. W ogólnej powierzchni

użytków zielonych kraju klasy najslabsze (V i VI) stanowią aż 42,6% [IUNG 1981, 1983, Komentarz do ..., Siuta 1969, 1976, Władziński 2006].

W pracy przedstawiono prawne podstawy gleboznawczej klasyfikacji gruntów oraz zestawienie struktury klas bonitacyjnych gruntów rolnych w długim okresie czasu (1975-2000). Jest to kompendium wiedzy istotne dla obserwacji zmian jakie zachodziły w rzeczonyj strukturze, w tak długim okresie. Powinno to być ważne, szczególnie dla zarządzających tym sektorem gospodarki w kraju.

II. PODSTAWA OPRACOWANIA

W niniejszym artykule wykorzystano Ustawy i rozporządzenia wykonawcze [1,2,3,4, 5,6,7] oraz przedstawiono syntezę dokumentacji klas bonitacyjnych gruntów ornyc sadów, łąk i pastwisk trwałych w latach 1975, 1990, 2000 udostępnionych przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii, który z niewiadomych przyczyn, po roku 2000 nie sporządził ani jednej takiej dokumentacji, mimo rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 35, poz.454) stanowiącego, że:

- zestawienie gruntów jest spisem danych o ogólnej powierzchni i wartości gruntów wchodzących w skład poszczególnych jednostek rejestrowych z podziałem na użytki gruntowe i klasy gleboznawcze (§ 30 ust.1),
- powiatowe, wojewódzkie i krajowe zestawienia zbioru danych objętych ewidencją, zwane dalej „zestawieniami zbiorczymi” sporządza się na podstawie wykazów gruntów, budynków i lokali (sporządzanych na dzień 1 stycznia każdego roku, zachowując formę i zakres treść tych wykazów) (§ 75 ust.1),
- powiatowe zestawienia zbiorcze sporządza starosta każdego roku i przekazuje właściwemu marszałkowi województwa do dnia 15 lutego każdego roku (§ 76 ust.1),
- wojewódzkie zestawienia zbiorcze sporządza marszałek województwa do dnia 15 marca każdego roku i przekazuje Głównemu Geodecie Kraju (§ 76 ust. 2),
- krajowe zestawienia zbiorcze sporządza Główny Geodeta Kraju do dnia 15 kwietnia każdego roku i przekazuje zainteresowanym naczelnym i centralnym organom na ich wniosek (§ 76 ust. 3).

W cyklach corocznych do zbiorczych zestawień gruntów dołącza się wykaz użytków rolnych oraz lasów zawierających pola powierzchni tych użytków gruntowych z podziałem na klasy gleboznawcze oraz grupy i podgrupy rejestrowe.

W celu łatwiejszego odczytywania współzależności (relacji) między zmianą sposobu użytkowania gruntów w ha oraz zmianą struktury klas bonitacyjnych przeliczono ich procentowy udział, zestawiając w tabeli (tab. 1).

III. PRAWNE PODSTAWY GLEBOZNAWCZEJ KLASYFIKACJI GRUNTÓW*

Przy rozważaniu problemu wzięto pod uwagę:

1 / Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 czerwca 1956 r. w sprawie klasyfikacji gruntów (Dz. U. Nr 19, poz. 97):

§ 1.1. Gleboznawczą klasyfikację gruntów obejmuje się grunty rolne, grunty pod lasami, a także grunty pod wodozbiornymi (wodami zamkniętymi) o powierzchni do 10 ha.

Od Redakcji:

Publikacja została opracowana przez autorów z uwzględnieniem stanu prawnego na dzień 31 grudnia 2000 r., bez dokonania analizy zmian zachodzących w przepisach według stanu prawnego na dzień 31 grudnia 2017 r.

2. Klasyfikację przeprowadza się w sposób jednolity dla całego kraju na zasadach określonych w rozporządzeniu i na podstawie tabeli klas gruntów, stanowiących załącznik do niniejszego rozporządzenia.

3. Przepisy rozporządzenia stosuje się do wszystkich gruntów wymienionych w ust. 1 niezależnie od tego, w czym władaniu te grunty znajdują się.

§ 2. Gleboznawczą klasyfikację gruntów przeprowadza się w ramach rocznych planów tej klasyfikacji, a także:

1) przy wykonywaniu prac geodezyjno-urzędniowych w związku z przekształcaniem powierzchniowej struktury nieruchomości (scalenie, wymiana gruntów itp.),

2) w przypadku melioracji gruntów i łąk – po upływie 2 lat po dokonaniu melioracji,

3) na podstawie uchwały prezydium wojewódzkich rad narodowych podjętych w przypadkach stwierdzenia błędów w dotychczas obowiązującej klasyfikacji gruntów na terenie wsi lub gromady.

§ 3.1. Gleboznawczą klasyfikację gruntów przeprowadza prezydium powiatowej rady narodowej.

§ 4.1. Projekt klasyfikacji gruntów opracowuje klasyfikator, upoważniony do wykonywania tych prac przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

2. Upoważnienie do opracowania projektu klasyfikacji gruntów może być wydane osobom posiadającym kwalifikacje określone przez Ministra Rolnictwa.

3. Do obowiązków klasyfikatora należy określenie typów i klas gleby oraz ustalenie na gruncie konturów poszczególnych typów gleby i konturów klas gleby wraz ze sporządzaniem potrzebnej dokumentacji.

W tabeli klas gruntów – stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów wyróżniono: grunty orne klasy I – gleby najlepsze, II – gleby bardzo dobre, III – gleby średnio dobre, IV – gleby średnie, V – gleby słabe, VI – gleby najslabsze oraz użytki zielone klas I, II, III, IV, V i VI.

2 / Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 1957 r. zmieniające rozporządzenie z dnia 4 czerwca 1956 r. w sprawie klasyfikacji gruntów (Dz. U. Nr 5, poz. 21), wprowadzające zmiany (w tym m. n.):

§ 2.1. Grunty orne zaliczone do klasy III lub IV na podstawie dotychczas obowiązującej tabeli klas gruntów podlegają zaliczeniu do klas IIIa lub IIIb bądź do klasy IVa lub IVb.

Zasady i metody technicznego wykonania klasyfikacji określały przepisy Ministra Rolnictwa:

- Zarządzenie Nr 127 Ministra Rolnictwa z dnia 14.06.1956 r. w sprawie zasad i metod technicznego wykonania klasyfikacji dla osób przeprowadzających tę klasyfikację (Biuletyn Ministra Rolnictwa Nr 11 z 1956 r.).

- Instrukcja w sprawie przeprowadzenia klasyfikacji gruntów (Załącznik do zarządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 14 VI 1956 r.

- Zarządzenie Nr 115 Ministra rolnictwa z dnia 28.07.1964 r. w sprawie organizacji prac gleboznawczych i rolno – kartograficznych (Dz.U. Ministra Rolnictwa Nr 19 poz. 121).

W celu przygotowania kadry klasyfikatorów gruntów spełniających wymogi przepisów Ministra Rolnictwa przeprowadzono teoretyczne (katedralne) i terenowe szkolenie kandydatów na klasyfikatorów gruntów wraz z egzaminem z wiedzy w tym zakresie. Program szkolenia klasyfikatorów gruntów opracowano i zrealizowano przez pracowników Ministerstwa Rolnictwa oraz Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Komentarz do tabeli klas gruntów w zakresie bonitacji gleb gruntów ornych terenów i równinnych, wyżynnych i nizinnych wraz z regionalnymi instrukcjami dotyczącymi bonitacji gleb ornych terenów górskich i komentarzami dotyczącymi bonitacji gleb użytków zielonych i gleb pod lasami dla użytku klasyfikatorów gleb i pracowników kartografii gleb IUNG wydało Ministerstwo Rolnictwa w 1963 r.

IV. STRUKTURA KLAS BONITACYJNYCH GRUNTÓW ROLNYCH

Krajową strukturę klas bonitacyjnych (w ha, %) gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk trwałych w latach 1973-2000 zamieszczono w monografii IOŚ [Siuta, Żukowski 2011], a strukturę według województw w monografii IOŚ [Siuta, Żukowski 2015]. W niniejszym artykule przedstawiono syntezę struktury klas bonitacyjnych gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk w latach 1975-2000 (tab. 1, ryc. 1 i 2).

Tabela 1 – Table 1

Zmiany w strukturze klas bonitacyjnych użytków rolnych w latach 1975-2000 (tys. ha i odsetki)
Changes in the structure of agricultural land capability classes in the years 1975-2000 (thousands of hectares and per cent)

Lata /Years klasa bonite class	1975/1976		1990		2000	
	tys. ha	%	tys. ha	%	tys. ha	%
<i>Grunty orne / Arable land</i>						
I-IIIa	2021,2	10,4	2013,3	10,0	2011,5	10,9
IIIb-IVa	5390,5	27,9	5285,4	28,1	5253,9	28,4
IVb-V	5594,3	28,9	5316,1	28,3	5196,0	28,1
VI	1738,7	9,0	1621,5	8,6	1554,6	8,4
VIZ	134,6	0,7	126,0	0,7	113,8	0,6
Razem / Total	14879,3	76,9	14362,2	76,4	14129,8	76,3
<i>Sady / Orchards</i>						
I-IIIa	56,1	0,3	66,4	0,4	63,4	0,3
IIIb-IVa	119,9	0,6	132,9	0,7	122,0	0,7
IVb-V	101,0	0,5	104,7	0,6	84,6	0,5
VI	17,1	0,1	15,9	0,1	13,5	0,1
VIZ			0,4	0,0	0,3	0,0
Razem / Total	294,4	1,5	320,4	1,7	283,8	1,5
<i>Łąki / Meadows</i>						
I-II	47,2	0,2	41,7	0,2	37,7	0,2
III-IV	1431,9	7,4	1435,8	7,6	1424,2	7,7
V-VI	823,5	4,3	947,4	5,0	917,2	5,0
Razem / Total	2485,4	12,8	2424,9	12,9	2379,1	12,8
<i>Pastwiska / Pasture</i>						
I-II	22,4	0,1	22,4	0,1	21,7	0,1
III-IV	813,5	4,2	865,2	4,6	896,2	4,8
V-VI	815,5	4,2	768,8	4,1	768,3	4,1
VIZ	38,9	0,2	40,7	0,2	40,2	0,2
Razem / Total	1690,3	8,7	1697,1	9,0	1726,5	9,3
<i>Razem użytki rolne / Total farmland</i>						
	19349,4	100,0	18804,7	100,0	18519,1	100,0

Źródło: Zestawienia gruntów 1975, 1990 i 2000 (GUGiK) / Source: Land Consolidation 1975, 1990 and 2000 (GUGiK)

Grunty orne

- Powierzchnia gruntów ornych klasy I-IIIa zmniejszyła się z 2 021,2 tys. ha w roku 1975 do 2 011,5 tys. ha w roku 2000, ale wzrósł ich udział z 10,4% do 10,9%.
- Powierzchnia gruntów ornych klasy IIIb-IVa zmniejszyła się z 5 390,5 tys. ha (27,9%) w roku 1975 do 5 253,9 tys. ha (28,1%) w roku 2000.

- Powierzchnia gruntów ornych klasy IVb-V zmalała z 5 594,3 tys. ha (28,9%) w roku 1975 do 5 196,0 tys. ha (28,4%) w roku 2000.
 - Powierzchnia gruntów ornych klasy VI zmalała z 1 738,7 tys. ha (9,0%) w roku 1975 do 1 554,6 tys. ha (8,4%) w roku 2000.
 - Powierzchnia gruntów ornych klasy VIZ (do zalesienia) zmalała z 134,6 tys. ha (0,7%) w roku 1975 do 113,8 tys. ha (0,6%) w roku 2000.
- Powierzchnia gruntów ornych wszystkich klas zmniejszyła się z 14 879,3 tys. ha (76,9%) w roku 1975 do 14 129,8 tys. ha (76,3%) w roku 2000.

Sady

- Powierzchnia sadów klasy I-IIIa wzrosła z 56,1 tys. ha (0,3%) w roku 1975 do 63,3 tys. ha (0,3%) w roku 2000.
 - Powierzchnia sadów klasy IIIb-IVa zwiększyła się z 119,9 tys. ha (0,6%) w roku 1975 do 122,0 tys. ha (0,7%) w roku 2000.
 - Powierzchnia sadów klasy IVb-V zmniejszyła się z 101,0 tys. ha (0,5%) w roku 1975 do 85,7 tys. ha (0,5%) w roku 2000.
 - Powierzchnia sadów klasy VI zmalała z 17,0 tys. ha (0,1%) w roku 1975 do 13,5 tys. ha (0,1%) w roku 2000.
- Powierzchnia wszystkich klas sadów zmalała z 294,4 tys. ha (1,5%) w roku 1975 do 283,8 tys. ha (1,5%) w roku 2000.

Łąki trwałe

- Powierzchnia łąk klasy I-II zmniejszyła się z 47,2 tys. ha (0,2%) w roku 1975 do 37,8 tys. ha (0,2%) w roku 2000.
 - Powierzchnia łąk klasy III-IV wzrosła z 1431,9 tys. ha (7,4%) w roku 1975 do 1424,2 tys. ha (7,7%) w roku 2000.
 - Powierzchnia łąk klasy V-VI wzrosła z 823,5 tys. ha (4,3%) w roku 1975 do 917,2 tys. ha (5,0%) w roku 2000.
- Powierzchnia łąk wszystkich klas w kraju zmniejszyła się z 2 485,4 tys. ha (12,8%) w roku 1975 do 2 379,1 (12,8%) w roku 2000.

Pastwiska trwałe

- Powierzchnia pastwisk klasy I-II zmalała z 22,4 tys. ha (0,1%) w roku 1975 do 21,7 tys. ha (0,1%) w roku 2000.
 - Powierzchnia pastwisk klasy III-IV wzrosła z 813,5 tys. ha (4,2%) w roku 1975 do 896,2 tys. ha (4,8%) w roku 2000.
 - Powierzchnia pastwisk klasy V-VI zmalała z 815,5 tys. ha (4,2%) w roku 1975 do 768,3 tys. ha (4,1%) w roku 2000.
 - Powierzchnia pastwisk klasy VIZ zwiększyła się z 38,9 tys. ha (0,2%) w roku 1975 do 40,2 tys. ha (0,2%) w roku 2000.
- Powierzchnia pastwisk wszystkich klas zwiększyła się z 1690,3 tys. ha (8,7%) w roku 1975 do 1726,5 tys. ha (9,3%) w roku 2000.

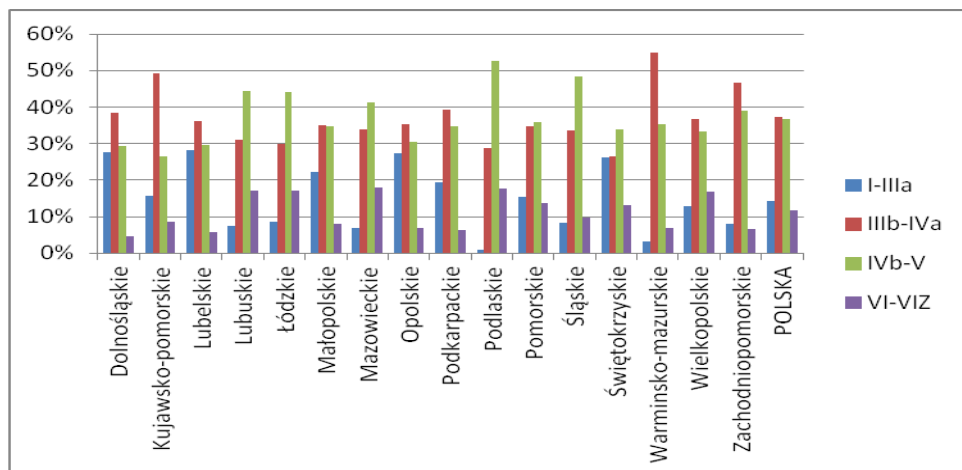
W roku 2000 (ryc. 1 i 2):

- Grunty orne i sady klas I-IIIa miały udział większy niż 15% w województwach: lubelskim, opolskim i świętokrzyskim, a mniejszy od 5% w lubuskim, mazowieckim, podlaskim i warmińsko-mazurskim.
- Grunty orne i sady klas IIIb-IVa miały udział większy niż 15% w województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim.

- Grunty orne i sady klas IVb-V miały udział większy niż 15% udział w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko mazurskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim.

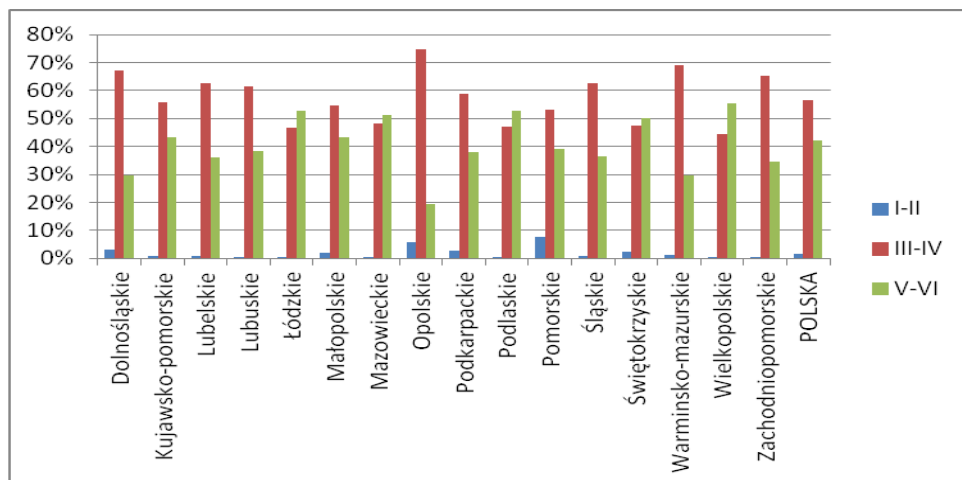
- Grunty orne i sady klas VI-VIZ miały udział większy niż 5% udział w województwach: kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, podlaskim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim i wielkopolskim.

Największe średniokrajowe – niemal takie same udziały miały grunty orne i sady klas IIIb-IVa (28,7%) oraz klas IVb-V (28,6%).

Ryc. 1. Procentowy udział klas bonitacyjnych gruntów orných i sadów w roku 2000 wg województw

Fig. 1. Per cent contribution of land capability classes: arable lands and fruit orchards in the year 2000, by voivodeships

Ryc. 2. Procentowy udział klas bonitacyjnych łąk i pastwisk trwałych w roku 2000 według województw

Fig. 2. Per cent contribution of land capability classes: durable meadows and pastures in the year 2000, by voivodeships

- Łąki i pastwiska trwałe klas I-II miały mniejszy niż 2% udział w województwach: kujawsko-pomorskim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim. W pozostałych województwach nie stwierdzono ewidentnego udziału klas I-II.
- Łąki i pastwiska trwałe klas III-IV miały największy (ponad 10%) udział w województwach: dolnośląskim, lubuskim, lubelskim, małopolskim, opolskim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, śląskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim.
- Łąki i pastwiska trwałe klas V-VI miały największy 18% udział w województwie podlaskim a najmniejszy (2,7%) w opolskim. W pozostałych województwach udział tej klasy łąk i pastwisk mieścił się w przedziale 4-10%.

V. PODSUMOWANIE

W analizowanym okresie czasu powierzchnia gruntów ornych wszystkich klas bonitacyjnych zmalała z 14 879,3 tys. ha (76,9%) w roku 1975 do 14 129,8 tys. ha (76,3%) w roku 2000. Powierzchnia sadów wszystkich klas podobnie, zmalała z 294,4 tys. ha (1,5%) w roku 1975 do 283,8 tys. ha (1,5%) w roku 2000.

Powierzchnia łąk trwałych wszystkich klas bonitacyjnych zmniejszyła się z 2485,4 tys. ha (12,8%) w roku 1975 do 2379,1 tys. ha (12,8%) w roku 2000.

Powierzchnia łąk i pastwisk trwałych wszystkich klas bonitacyjnych zwiększyła się z 1690,3 tys. ha (8,7%) w roku 1975 do 1726,5 tys. ha (9,3%) w roku 2000.

Procentowy udział klas bonitacyjnych gruntów ornych i sadów w powierzchni użytków rolnych zestawiono łącznie ponieważ mają analogiczne uprawy ziemi. Procentowy udział klas bonitacyjnych łąk i pastwisk trwałych również zestawiono łącznie ponieważ są to trwałe użytki zielone.

Na szczególną uwagę zasługuje bardzo mała zmiana procentowego udziału: 1) gruntów ornych z wszystkich klas bonitacyjnych z 76,9% w roku 1975 do 76,3% w roku 2000, mimo znaczącego zmniejszenia powierzchni tych gruntów (z 14879,3 do 14129,8 tys. ha) w odnośnych latach; 2) niezmiennosc udziału (12,8%) łąk trwałych, mimo dużego ubytku ich powierzchni z 2485,4 do 2379,1 tys. ha.

BIBLIOGRAFIA

1. IUNG. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej według gmin. Puławy. 1981. ss. 248.
2. IUNG. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej według gmin (suplement). Puławy 1993. 248.
3. Komentarz do tabeli klas gruntów w zakresie bonitacji gleb gruntów ornych terenów równinnych, wyżynnych i nizinnych wraz z rejonowymi instrukcjami dla użytku klasyfikatorów gleb i pracowników IUNG. Ministerstwo Rolnictwa. 1963. 464.
4. Siuta J. 1969. Instrukcja do korzystania z map glebowo-rolniczych dla programowania inwestycji wodno-melioracyjnych na gruntach ornych. Do użytku CBS i PWM i wojewódzkich biur projektów melioracji.
5. Siuta J. 1976. Komentarz do mapy Odporność gleb na degradację – Znaczenie odporności gleb (na degradację) w gospodarce zasobami środowiska przyrodniczego. IKŚ. Warszawa.
9. Siuta J., Żukowski B. 2011. Zmiany strukturze użytkowania gruntów w latach 1949-2010. Monografia. Instytut Ochrony Środowiska PIB. Warszawa.
10. Siuta J., Żukowski B. 2015. Społeczno-gospodarcze i prawne uwarunkowania oraz efekty scalania gruntów w Polsce począwszy od 1918 roku. Monografia. Instytut Ochrony Środowiska PIB. Warszawa.

11. Władziński W. 2006. Wykorzystanie gleboznawczej klasyfikacji gruntów i ich szacowanie w postępowaniu scaleniowym. Kompleksowe scalanie gruntów rolnych i leśnych oraz jego wpływ na środowisko. Materiały szkoleniowe Nr 93. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa. Puławy. 113-123.

Akty prawne

1. Dekret z dnia 2 lutego 1955r. o ewidencji gruntów i budynków (Dz.U. Nr 6, poz. 32).³
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 czerwca 1956r. w sprawie klasyfikacji gruntów (Dz.U. Nr 19, poz. 97).⁴
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 1957r. zmieniające rozporządzenie z dnia 4 stycznia 1956r. w sprawie klasyfikacji gruntów (Dz.U. Nr 5, poz. 21).⁵
4. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz.U. Nr 38, poz. 454).⁶
5. Zarządzenie Nr 127 Ministra Rolnictwa z dnia 14.06.1956 r. w sprawie zasad i metod technicznego wykonania klasyfikacji (Biuletyn Ministra Rolnictwa Nr 11 z 1956 r.).
6. Instrukcja w sprawie przeprowadzenia klasyfikacji gruntów (Załącznik do zarządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 14 VI 1956 r.).
7. Zarządzenie Nr 115 Ministra Rolnictwa z dnia 28.07.1964 r. w sprawie organizacji prac gleboznawczych i rolno – kartograficznych (Dz.U. Ministra Rolnictwa Nr 19 poz. 121).

CHANGES IN THE STRUCTURE OF AGRICULTURAL LAND CAPABILITY CLASSES IN POLAND IN THE YEARS 1975-2000

Summary

Under the Decree of 2 February 1955 on land and building registration system (Journal of Laws No 6, item 32) the Council of Ministers issued the Ordinance of 4 June 1956 on land typology (Journal of Laws No 19, item 97), specifying as follows: lands to be subject to typology using soil capability classes include farm and forested land as well as land under water catchment systems and the typology is to be done in an uniform manner for the whole country, based on the principles laid down by the Ordinance, and using the Table of soil capability classes given in the attachment to this Ordinance.

The article presents a synthesis of the area (hectares) and percent contributions of soil capability classes in Poland, by land use types and voievodeships, including: arable lands, fruit orchards, durable meadows and pastures in the years: 1975, 1990 and 2000, developed on the basis of detailed data provided by the Head Office of Geodesy and Cartography.

Key words: *land registration system, land typology, farmland*

³ **Uwagi Redakcji ważne dla czytelnika:** Dekret ten został uchylony 1 lipca 1989 r., a więc obowiązywał tylko w części okresu którego dotyczy praca (1975-2000). Został on uchylony *ustawą z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. Nr 30, poz. 163)*, obecnie obowiązuje tekst jednolity tej ustawy z 2017 r. poz. 2101 (poprzednie 5 tekstów jednolitych tej ustawy jest już uchylone). Prawo geodezyjne i kartograficzne obowiązywało już od połowy 1989 r., czyli w drugiej części okresu badawczego przedstawionego w pracy.

⁴ Rozporządzenie to zostało uznane za uchylone 29 listopada 2012 r. na podstawie *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 września 2012 r. w sprawie gleboznawczej klasyfikacji gruntów (Dz. U. poz. 1246)*; czyli obowiązywało w okresie, którego dotyczy praca.

⁵ Rozporządzenie to zostało uznane za uchylone 29 listopada 2012 r. na podstawie *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 września 2012 r. w sprawie gleboznawczej klasyfikacji gruntów (Dz. U. poz. 1246)*; obowiązywało więc w okresie, którego dotyczy praca.

⁶ Obecnie obowiązuje tekst jednolity z 2016 r. *poz. 1034* (tekst jednolity z 2015 r. jest już uchylony). Ten akt prawny nie jest więc rozporządzeniem wykonawczym dekretu z 1955 r. Rozporządzenie to zostało bowiem wydane na podstawie art. 26 ust. 2 *ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. Nr 30, poz. 163; obowiązujący tj.: z 2017 r. poz. 2101*.